

ETHDIARI

Numerò 102
Dimenge 9 de mai 1999

HUELHETON

DIARI

D'ARAN

Prètz: 50 pessetes

MÈS DE 3.500 REFUGIADI ALBANESO-KOSOVARS TRAUESSEN ERA FRONTÈRA ALBANESA PETH PUNT DE MORINA

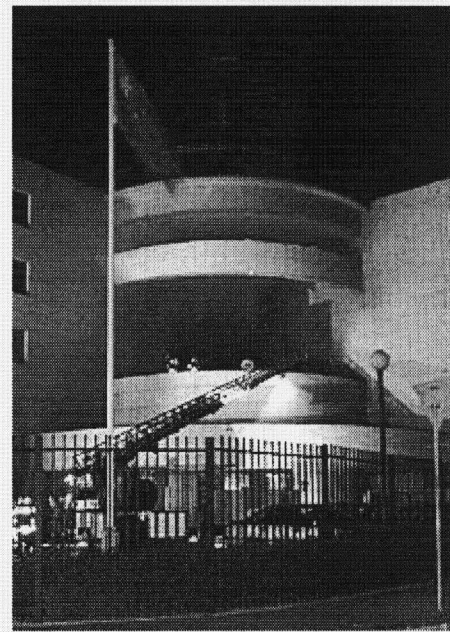
Mès de 3.500 refugiadi albaneso-kosovars trauessèren ager era frontèra albanesa peth punt de Morina tàs 15.00 ores, segontes informèc un representant deth Naut Comissariat de Nacions Unides tàs Refugiadi (ACNUR).

Eth fluxe de deportadi comencèc tàs 8.00 deth maitin e s'amendric pera tarde. Es refugiadi arribauen principaument a pè dera localitat de Zur (a sies qui-

lomètres dera termièra).

Ager ath maitin, es refugiadi arribauen principaument en tractor de pòbles der oèst de Kosòvo, ena region de Pec e indicauen que i auie intensi enfrontaments entre es fòrces sèrbies e er Exercit de Liberament de Kosòvo (ELK) en aguesta zòna. Es abitants de Djakovica (en sud-oèst) tanben parlèren de "batèstes" entre es dues faccions registrades delànet.

ES MAUS COLLATERAUS

Era OTAN a tornat a bombardar per error. Es maus collateraus tanhen aguest còp ara ambaishada chinesa en Belgrad qu'a estat completament destruïda. Dues persones moriren pendent aguest atac. Mentretant, Milosevic seguís sense prononcià-se sus eth plan de patz prepausat per Occident e Rússia. Ena imatge, aspècte dera ambaishada dempús der impacte des bombes.

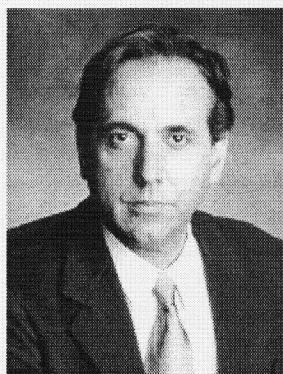
OBIOLS (PSC) PRESENTE ERA LISTA EUROPEÀ DETH PARTIT DES SOCIALISTES EN TOT SOSLINHAR QU'ETH FUTUR D'EUROPA PASSE PER UA SOLUCION ENTÀ KOSÒVO

Eth PSC presentèc ager ath meddia en Barcelona era candidatura deth partit entàs eleccions tath Parlament Europeu. Eth numerò 1 dera lista, Raimon Obiols, resumic eth projècte socialista en tot soslinhar qu'eth futur dera Union Europèa passe per ua solucion politica e rapida tath conflicte enes Balcans.

Jos eth lèma "Per Europa farem més", es socialistes catalans presentèren era sua lista tàs eleccions europèes deth pròplèu 13 de junh en pabelhon Mies Van der Rohe de Montjuïc. Obiols centrèc eth sòn discors ena importància d'ua resolucion deth conflicte en Kosòvo e deth papèr qu'a de jugar era Union Europèa en aguest problèma. "S'aqui delà fracassam, alavetz era Union Europèa perderà eth sentit. S'en cambi, delà se hè ua politica coordinada, intensa e inteligenta, entà apujar eth nivèu economic e social dera region, entà introduir elements de cultura democratica, alavetz Euròpa qu'aurà

estat ara nautada des circumstàncies", remerquèc eth numerò 1 dera lista europèa deth PSC. En aguest sentit, Obiols explicquèc es sies èishi principaus deth programa socialista catalan tàs eleccions tath Parlament Europeu, entre eri, bastir ua politica europèa fòrta "tà qu'era UE sigue cada viatge més ua union politica e non sonque ua union monetària" e, d'ate costat, arténher qu'Euròpa "sigue un agent politic reau ena politica exteriora entà que non vage darrèr d'ati", en clara referència ara subordinacion dera UE respècte as Estats Units.

Es auti punts deth programa electorau deth PSC entà Euròpa

son eth creishement economic, era adaptacion as cambis -en tot incidir ena formacion professionau e educatiua-, eth manteniment deth modèu social d'Estat deth benestar social europèu e er assolidament d'ua politica de qualitat enes ciutats.

En acte de presentacion dera candidatura deth PSC tàs eleccions tath Parlament Europeu tanben i intervenguec er alcalde de Barcelona, que remerquèc era importància de "demanar ua Euròpa més propèra as ciutadans".

Era lista deth PSC la conformen nau persones. En numerò dus e tres d'aguesta candidatura repetissen er eurodeputat Jrayó e era deputada Terrón.

Aguesta lista s'includís ena deth PSOE que concurrís tàs comicis europèus jos eth nòm de Socialistes e Progressistes, e a on Obiols aucepe eth numerò dus, dempús dera socialista Rosa Díez.

INAUGURAT ETH NAU PARC DE POMPIÈRS DE BOSSÒST

Es pompièrs e proteccion civiu son des camps lèu pliament transferidi tath Conselh Generau d'Aran, mès cau auer present qu'aguesti

Xavier Pomés
conselhèr de Governacion

servicis formen part d'un modèu d'emergència integrat en tota Catalonha. Ager s'inaugurèc eth Parc de Pompièrs de Bossòst, es installacions deth quau còsten de dus edificis. Era un qu'ei ua planta tamb 220 mètres quadradi de superfícia e d'uns mètres

de nautada, que constituís es cochères. Aguest locau a dues gessudes, un tara carretèra N-230 e era auta tara carretèra deth Portilhon.

Era dusau bastissa cònste actuament de dues plantes de cent cinquanta mètres quarrats de superfícia cadua. Ena planta baisha i a era sala de contròtle, es burèus administratius, zòna de trabalh e es vestiaris e doches tàs òmes, qu'aué en dia son 24. Tanben a dues gessudes que dan as madeishi lòcs der aute edifici. Ena planta nauta d'aguesta dusau bastissa se i tròbe ua sala polivalenta tà corsí e amassades, atau com ua sala tà posà-se e es vestiaris, lavabos e doches tath personau femenin qu'ei, actuament, d'ua hemna. Tanben en aguest pis i é eth minjador e era codina.

Ei previst qu'en futur en aguest bastiment se i bastisque ua tresau planta a on i aurie es futurs dromitòris e un

gimnàs.

Era Generalitat de Catalonha s'a hèt cargue, financèrament, dera òbra e eth Conselh Generau d'Aran a potenciàc er acte oficial d'inauguracion a on i aguec eth descurbiment

Ager ath maitin, jos era presidència deth conselhèr de Governacion dera Generalitat, eth senhor Xavier Pomés e deth sindic d'Aran, senhor Barrera, se realizèc er acte oficial d'inauguracion a on i aguec eth descurbiment d'ua placa rebrembatiaua, ua visita tàs naues installacions atau com un conjunt de parlaments deth senhor Cana-

lies, director generau de Pompièrs e Proteccion Civiu, deth baile de Bossòst, Felipe Delseny e, fin finau, ues paraules deth sindic Barrera e deth conselhèr Pomés.

Tot acabèc tamb un aperitiu popular enes cochères deth parc.

Prealablement ara inauguracion deth parc de Pompièrs, eth conselhèr dera Generalitat auie estat rebut en Ajuntament de Bossòst a on siguec saludat per tot eth consistòri, tamb eth baile Delseny ath deuant, e a on signèc en libre d'aunor.

ES BALCANS, ARA O JAMÈS

Çò que passe en Kosòvo ère de preveir d'ençà qu'en an 1981 Belgrad i proclamè er estat d'emergéncia e i envièc er exercit iogoslau tà padegar es protestes des estudiants e treballadors kosovars contra era discriminacion que patien. Çò que passe aué en Kosòvo non ei cap nau donques, senon qu'a com antecedent immediat era aparicion d'un violent nacionalisme sèrbi dempús de sonque un an dera mòrt de Tito e, mès concrètament, dempús dera grana manifestacion organizada en Kosòvo Polje (eth lòc considerat sant tàs nacionalistes totalitaris sèrbis e montenegrins) er an 1987, pendent era quau Slobodan Milosevic, alavetz cap dera Liga des Comunistes Sèrbis, didec aquerò dera "mission des descendents" qu'auien de defensar era "tèrra ancestrau" en perill. O sigue, un Kosòvo 'infectat' de musulmans. Milosevic arremasau eth testimòni deth nacionalisme agressiu 'criat' per un grop d'intellectuaus (especialment es dera Associacion d'Escrivans Sèrbis o ben dera Universitat de Belgrad) e pera Glèisa ortodòxa sèrbia (que pendent sègles auie agut eth patriarcat ena ciutat kosovara de Pec), que defensauen fèrmament qu'eth territòri de Kosòvo non ère cap negociable. Era descomposicion dera antiga federacion iogoslava, en 1991, metec en marcha un aute viatge es peleges territoriaus d'uns Balcans inestables aumens dera queiguda der Empèri Austro-ongarés en 1918: prumèr si-guec en Eslovènia; mès tard en Croàcia; pòc temps dempús en Bòsnia e Erzegovina e ara, nauament, en Kosòvo, qu'en 1989 ja auie patit un còp de mòrt tamb era supression dera sua autonomia. En toti es cassi, darrèr de cada conflicte i auie un gran protagonista: Sèrbia; mielhòr dit, eth nacionalisme totalitari de Milosevic e des intellectuaus e clèrgues inventors deth concèpte dera Grana Sèrbia, qu'arremasau en un madeish front comunistes e feishistes.

Era editoria deth numerò 3 (mai-agost de 1994) dera revista *El Contemporani*, es responsables d'aguesta publicacion mos referiem ara guèrra de Bòsnia e Erzegovina com

un conflicte que, entre d'autes causes, hège brotoar es hantaumes d'ua Euròpa pateticament fèbla coma entitat política, perque en Bòsnia se i poded constatar er incompreensible deficit integrador que carrège deth sòn començament eth projècte d'union europèa, qu'aurie d'includir es drets des minorias nacionaus e, tanben, dera pèrversa politica europèa -e occidentau en generau- qu'a estat capabla de vantar pendent plan de temps era dictadura de Milosevic, sonque entà arturar ua reordenacion 'espontànèa' des termièras impausades dempús dera Segona Guèrra Mondial. Alavetz planhiem qu'era crudetat dera Guèrra de Bòsnia non auesse provocat

(C) David Brauchli (AP)

era intervencion dera comunitat internacionau, especialment dera Union Europèa, en defensa des drets nacionaus e democratics de toti es pòbles e non sonque des Estats. Maugrat es milèrs de mòrts e er inevitable despartiment deth territòri e dera poblacion jos eth principi espantoriós dera netèja ètnica, es rectora dera politica internacionau demostrèn auer mès interès en salvar er *statu quo* que pas era libertat. Coma didie Eric Hauck ("Danyes col.laterals", *Avui*, 6/4/99), d'ençà dera prumèra conferéncia de patz, abantes inclús dera desintegracion definitiua de Iogoslàvia, era comunitat internacionau triguèc per dar ua solucion temporau tà cada conflicte, dempús des desastres umanitaris, en lòc

d'adoptar un plan globau d'estabilizacion dera zòna que metesse totes es tensions sus era taula (eth cas d'Istria en Eslovènia; es reivindicacions dera minoria sèrbia de Krajina e Eslavònia en Croàcia; es aspiracions sobiranistes de sèrbis e croats en Bòsnia; era restitucion dera autonomia en Kosòvo e Voivodina; era emancipacion de Montenegro; era marginacion dera minoria musulmana de Sandzak en Sèrbia e Montenegro, o tanben era oposicion de Grècia ara independéncia de Macedònia). Mès qu'era Union Europèa a dus problèms, desparièrs mès complementaris, que l'an amiat entara estúpida paralisi des darrèrs ans. Eth prumèr ei que non a arthenut

politicomilitar (OTAN) per dessús dera ONU e dera UEO, en tot forçar era Union Europèa a participar en ua accion bellica que molti des caps de govèrn, diguen çò que diguen ara, non desirauen pes 'consequéncias contaminantes' que podie auer enes sòns territòris. Vo'n brembatz, per exemple, deth bataclan que provoquèc era possibla amassada deth Parlament kurd en Vitòria-Gasteiz? Donc qu'ei un shinhau çò de madeish, evitar que s'escampilhe era taca d'òli dera reclamacion dera sobirania nacionau. Atau non s'auance pas. Ua politica timorata e bric imaginatiua enes Balcans sonque podie arténher eth deplorable espectacle que mos aufrissen es televisions en cada minjada.

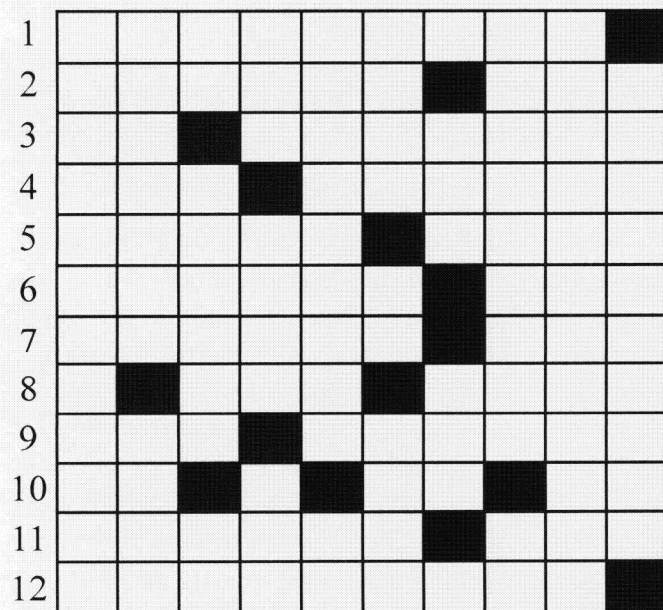
Totun açò, s'er an 1994 ja èra convençut que calie refusar es arguments d'aqueri que volien hèr passar eth conflicte en Bòsnia com ua guèrra civiu entà non interviè-i, ena guèrra de Kosòvo (perque ei ua guèrra, vertat?) creigui que tanben cau refusar era retorica dera non-intervencion, qu'apèlle ath madeish guidon per pòur as 'efèctes segondaris': era supremacia militar des EUA, era violacion deth principi de non-ingeréncia enes conflictes des Estats sobirans, era pòur as reivindicacions sobiranistes en cadea, eca. Tota decision carrega un risque (es bombardegi de Belgrad e Pristina ac an estat), mès ua politica que volgue fonamentà-se ena libertat a d'assumir eth compromís de defensà-la. Tà jo, era libertat non aurie d'auer frontèras. E en Kosòvo se lute, en prumèr lòc, pera libertat e era dignitat dera sua gent mès, qu'arrès non ac docte, tanben pera nòsta coma europèus e coma catalans [e aranesi] dera madeisha manèra qu'auer perseguit judiciument Pinochet a estat, ath delà d'un acte de justícia tàs chilens reprimidi per ua dictadura execrable, ua victòria der esperit democratic e des drets umans.

Agustí Colomines i Companys
Professor d'istòria contemporanèa
dera Universitat de Barcelona

ETH CROTZAT DETH DIMENGE

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

per Cisko

mès redona. Los Angeles. Nòta musicau. **11.** Camavirat: parirè gats. Mai que n'ei un. **12.** Anfibivivipar de pèth lisa, nera e tamb plapes auriòles (pl.).

Verticaus: **1.** Tecnic esportiu que dirigís es entrenaments des esportistes (f. pl.). **2.** Relatiu ara medecina. Bonha, tònga. **3.** Eth partit de Rahola. Vaishèth metallic redon entà cauhar aigua. Prefixe d'origina arab que trapam en fòrça toponims ath torn de Lhèida. **4.** Lairons Sense Abilesa. Capensús: vèspes. Eth festivau dera cançon lati-

Horizontaus: **1.** Familharment, mo'les pòrte ETH DIARI cada dia. **2.** Venguí d'èster mainadat. Mieja vacuna. **3.** Tèda desvocalizada. Camavirada (ath revès): gòi, sentiment de plaser e de satisfaccion. **4.** Non ei cap praube. Camavirat: nòm de hemna apocopat. **5.** Un casse mau plantat. Aurina, pish. **6.** Alimentar. M'apertien aguest possessiu. **7.** Animau vertebrat volador. Terminason verba dera la persona sing. der imperfèit d'indicatiu deth vèrbe hèr. **8.** Enes coches alemans. Auer eth sen tot capvirat. Nòm basc d'òme. **9.** Mieja obrèra. Còder carn en un ast o horn. **10.** Simbèu quimic deth rutèni. Era

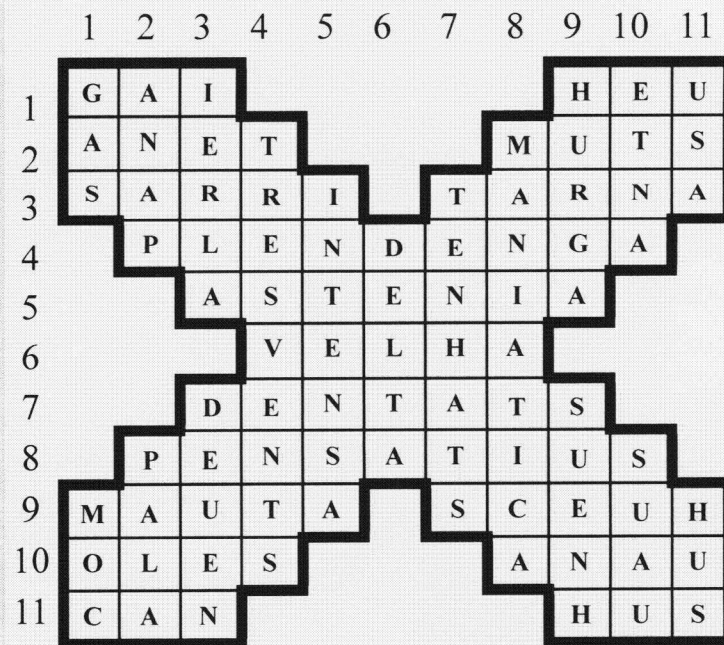
noamericana. **5.** Aguest teishinèr, tot capvirat, pòc teisherà. Enes ràdios endique era ona mieja. **6.** Nanos Irosi e Revolucionaris de Samarcanda, per exemple. Abreviacion deth factor Rhesus, aglutinogèn que se trape enes globilhons vermelhs dera màger part des èsters umans. Nòm de hemna. **7.** Era tau grèga. Capensús: ua petega desvocalizada. Emplega enes Estats Units. Nòrd. **8.** Hèt important ena vida d'ua persona, d'ua collectivitatsocial... Poblacion deth Vietnam. **9.** Bastrussi, que trabalhen malament, sense bric d'adretia. **10.** Hèn camin eri, o eres, com Espinàs.

SE JAMÈS TAS DEMANAT COM AJUDAR ARA GENT D'ETH DIARI NON AC DOBTES: HÈ-TE SOSCRIPTOR.

Telefon 619294159

SOLUCION
DETH
CROZAT
DETH
DARRÈR
DIMEN-
GE

per Vicent Simó

Edite ETH DIARI
Familia Colomines
Centre d'estudis VIVÈNCIA ARANESA.
Aula Euròpa des Pirinèus (Val d'Aran)
Carrèr Doctor Manel Vidal
locau num. 5
(Darrèr edifici/ Ath cant der Espitau)
25530 Vielha-Val d'Aran
Telefon: 973641772
Fax: 973640871
E-mail vivenciaranesa@ctv.es

Editor e director: Joan-Ramon Colomines-Companys.
e-mail: jrcc@apdo.com

Informatica e dessenh: Marc Colomines i Nadal.

Equip de correctors: Xavier Gutierrez.

Equip comerciau: Ramon Agulló i Teixidor.

Impression: Xerox's Document Center 220 ST d'ETH DIARI
en Vielha. Tirada: 1000 exemplars.